

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı tarafından hayata geçirilmesi planlanan "Yargıda Yapay Zeka" kullanımının; hukuk devleti ilkesi, adil yargılanma hakkı, savunma dokunulmazlığı ve yargı bağımsızlığı üzerindeki etkilerinin tüm boyutlarıyla incelenmesi, teknolojik dönüşümün yaratabileceği hak ihlallerinin ve algoritmik ayrımcılık risklerinin belirlenmesi, savunma makamının bu süreçteki konumunun korunması için gerekli yasal ve etik çerçevenin oluşturulması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince bir **Meclis Araştırması** açılmasını arz ve teklif ederiz. 28.04.2026

Meral DANIŞ BEŞTAS

Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Hukuk devleti ilkesinin en temel dayanağı olan adil yargılanma hakkı ve bu hakkın ayrılmaz parçası olan savunma dokunulmazlığı, bugün teknolojik bir dönüşüm adı altında ciddi bir tehdit ile karşı karşıyadır. Adalet Bakanlığı tarafından kamuoyuna duyurulan; yapay zekanın yargısal süreçlerde "ön inceleme" yapması, vatandaşlara dilekçe yazımı konusunda rehberlik etmesi ve hukuki mütalaa benzeri çıktılar üretmesi üzerine kurgulanan bu proje, yargının "insansızlaştırılması" ve savunma makamının işlevsizleştirilmesi riskini beraberinde getirmektedir. Türkiye Barolar Birliği ve 78 baronun ortak bir iradeyle yükselttiği "Savunma Hakkı Yapay Zekaya Devredilemez" itirazı, yalnızca bir mesleki kaygı değil, doğrudan yurttaşın hak arama hürriyetini ve adalete olan güvenini koruma refleksidir.

Hukuk, statik bir metinler bütünü veya matematiksel bir veri işleme süreci değil; toplumsal vicdani, olayın tarihsel ve sosyal bağlamını, insan onurunu ve etik değerleri esas alan canlı bir muhakeme sanatıdır. Bir yazılımın algoritması, ne kadar gelişmiş olursa olsun, bir sanığın gözlerindeki ifadeyi, bir mağdurun yaşadığı travmanın derinliğini veya somut olayın kendine has "insani" ayrıntılarını tartma yetisine sahip olamaz. Yargılamanın mekanikleşmesi, hâkimin vicdani kanaatini ve bağımsız muhakeme yetisini zayıflatarak, adaleti soğuk bir otomasyon sistemine hapsedmek demektir. Özellikle yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının ağır yapısal sorunlarla malul olduğu, yargının siyasi müdahalelere açık hale getirildiği bir iklimde; algoritmaların bizzat yürütme organı olan Adalet Bakanlığı tarafından belirlenmesi, "silahların eşitliği" ilkesini kökten sarsacak ve savunmayı iddia makamı karşısında tamamen savunmasız bırakacaktır.

Öte yandan, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca hukuki yardımda bulunmak ve mütalaa vermek, münhasıran avukatlara tanınmış bir kamusal yetkidir. Vatandaşın hak arama yolunun Bakanlık kontrolündeki yazılımlar aracılığıyla "standartlaştırılması", "avukatsız bir yargı düzeni" yaratma çabasının dijital bir maskesidir. Savunma makamının dışlandığı bir sistemde, yargılamanın diğer iki sacayağı olan iddia ve karar makamlarının denetlenebilirliği ortadan kalkacak, bu da otoriter bir "teknokratik yargı"

modeline kapı aralayacaktır. Ayrıca yapay zeka sistemlerinin, eğitildikleri veri setlerindeki toplumsal önyargıları, cinsiyetçi yaklaşımları ve siyasi kutuplaşmaları (bias) "doğru veri" kabul ederek yeniden üretme riski bilimsel bir gerçektir. Bu durum, özellikle kadın hakları mücadelesi, siyasi davalar ve dezavantajlı grupların adalet arayışında geri dönülemez ayrımcılıklara ve hak ihlallerine yol açacaktır.

Şeffaf olmayan, hata payı durumunda hukuki sorumluluğu belirsiz kalan ve "kara kutu" olarak nitelendirilen algoritmalarla adalet dağıtılamaz. Yargıdaki dijital dönüşümün sadece "hız" ve "verimlilik" kriterleri üzerinden savunulması, temel hak ve özgürlüklerin teknolojiye kurban edilmesi anlamına gelecektir. Bu nedenle, yapay zekanın yargıdaki sınırlarının çizilmesi, savunma makamının kurucu rolünün korunması ve teknolojik dönüşümün yaratabileceği algoritmik adaletsizliklerin önlenmesi amacıyla meclis çatısı altında kapsamlı bir araştırma yapılması elzemdir.

1.	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞIT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	